

‘Panorama Mesdag is voor iedereen’

Op 31 januari viert Panorama Mesdag in Den Haag dat het een rijksmuseum is geworden. Directeur Minke Schat (57) was vorige week even terug in Groningen voor haar jaarlijkse portie Eurosonic.

Minke Schat
FOTO: RAYMOND RUTTING

ILLAND PIETERSMA

Een museumdirecteur op een popfestival? „Jazeker”, reageert Minke Schat tijdens de pauze van een business-seminar op Eurosonic in Groningen. „In de muziekwereld zijn ze met dezelfde onderwerpen bezig als in musea: financiering, marketing, bezoekersaantallen of hoe om te gaan met AI, bijvoorbeeld. Er lopen hier mensen rond van het ministerie van OCW en potentiële sponsors. Dat zijn belangrijke contacten, die ook interessant kunnen zijn voor een museum. Je moet buiten je eigen bubbel kijken.”

Als museumdirecteur van Panorama Mesdag bezoekt Schat stevast kunstbeurzen zoals Tefaf in Maastricht – voor de museumcollega’s en de internationale contacten – maar is ze net zo goed te vinden op muziekfestivals als Lowlands of het Amsterdam Dance Event. „Ik ben weleens ‘de museale dj’ genoemd”, fluistert ze tussendoor.

Natuurlijk pikt ze ook genoeg van de muziek zelf mee op Eurosonic Noorderslag. Het brengt haar terug naar haar studietijd, toen ze eind jaren 80 van Dokkum naar Groningen kwam voor een opleiding aan Academie Minerva en uiteindelijk afstudeerde in de kunstgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit. „Ik was altijd in Vera. Altijd popmuziek. Altijd vooraan”, herinnert ze zich. Al snel raakte ze betrokken bij het Noorderslagfestival: „Eerst als zaalwachter. Daarna steeds professioneler. Bij de pr. Bij de productie.”

Tijdens ons gesprek in het café van het Groninger Museum stapte toevallig Roos Gortzak binnen, die

sinds vorig jaar directeur in Groningen is. Ze begroet haar collega uit Den Haag spontaan. „Gisteren hebben we even kennisgemaakt”, verklapt Schat.

In het overzichtelijke Groningen kom je elkaar gemakkelijk weer tegen. Schat heeft bijvoorbeeld ook zitting in Hi-Lo (een organisatie voor kunst in het Waddengebied), samen met onder anderen Patty Wageman (Groninger Kerken) en Rob van Essen (Groningen Seaports).

„Omdat we verspreid over het land wonen, vergaderen we vaak online. Maar nu is het: ‘Zijn we tijdens Eurosonic in Groningen?’ Dan kunnen we elkaar even live treffen. Dat is wel zo fijn.”

„Ik ben sowieso van de kruisbestuiving”, gaat ze nog even door op haar voorliefdes voor zowel kunst als muziek. En wetenschap. Toen ze na haar studie bij het Groninger Museum werkte, organiseerde ze samen met Bianca Pander de Nacht van Kunst & Wetenschap; een combinatie die ze later in Leiden voortzette toen ze bij De Lakenhal ging werken.

Museum Panorama Mesdag kwam de afgelopen jaren in zwaar weer. „Ik was nauwelijks een jaar directeur, toen corona kwam.” De beperkende maatregelen, de lockdowns en de daarop volgende crises, betekenden minder bezoek en hoge kosten. En dat betekende minder inkomen, waardoor financiële tekorten zich opstapelden.

„Met de familie van het kunstenaarschepaar Mesdag is intensief overlegd. Hendrik Willem Mesdag (1831-1915, red.) heeft indertijd het Panorama en ander erfgoed ge-

schonken aan zijn neven en nichten – verdeeld over zijn eigen familie Mesdag en van zijn vrouw Sientje van Houten. Onlangs hebben de erven de zorg hiervoor overgedragen aan de staat. En nu is het een rijksmuseum.”

Dat klinkt simpel. „Maar in de praktijk betekende het jarenlang overleggen, vele overuren en vooral een moedig besluit van de familie.” Vanaf heden op de lauweren rusten, is er ook niet bij.

„Er mag dan nu structureel meer geld zijn, maar nu komen we eindelijk toe aan het herstellen van tekorten, het achterstallige onderhoud van de gebouwen, de onderbezetting van het personeel, de restauratie van kunstwerken en het ontsluiten van het archief van de Mesdags. Vóór corona kwamen jaarlijks 140.000 bezoekers. In 2025 zijn we geklommen van 100.000 naar 111.000. We willen toe naar de 150.000. Er is nog veel werk te doen.”

‘Het echtpaar Mesdag kun je zien als vroege natuuractivisten’

Onlangs werd bekend dat er in Eindhoven een dependance komt van het Rijksmuseum Amsterdam. In Zuid-Nederland wordt nu bepleit dat elke provincie een rijksmuseum zou moeten krijgen. „Ik ga daar niet over. Dat is aan het ministerie van OCW”, reageert Schat. „Aan een rijksmuseum zijn allemaal regels en

voorwaarden verbonden.”

De discussie gaat over het verschil tussen de Randstad, waar de meeste rijksmusea zijn, en de rest van het land. „Dat Museum Panorama Mesdag een rijksmuseum is geworden heeft niets te maken met een keuze voor de Randstad, maar met uniek erfgoed dat nog op de oorspronkelijke locatie staat. Mesdag specialiseerde zich in de zee en vond die aan de Haagse kust. Nu de nazaten de complete collectie geschonken hebben aan de staat, is het daarmee nu eigendom van het rijk.”

Uiteraard wil Schat andere musea niet tegenhouden: „Je kunt altijd proberen er voor in aanmerking te komen. Wij zijn ontzettend dankbaar. We beginnen te merken, dat deuren makkelijker open lijken te gaan, nu het museum het stempel van rijksmuseum heeft.”

De nieuwe rijksstatus wordt volgende week zaterdag gevierd met een open dag. „We willen het delen met zoveel mogelijk mensen. Het panorama en het museum zijn nu van de staat en is dus voor iedereen.” Tijdens de open dag zijn er diverse activiteiten, zoals lezingen, een open atelier en een spreekuur met de directeur. „Ik ga in een zaal zitten en iedereen mag aanschuiven. Als directeur wil ik zichtbaar en benaderbaar zijn. Je mag mij alles vragen.”

Over kruisbestuiving met muziek gesproken: er is ook een optreden van singer-songwriter Tim Knol, met wie het museum samenwerkt in het project *Drift*. „Hierin komen kunst, wetenschap en natuur samen. Je kunt het echtpaar Mesdag zien als vroege activisten,

die begaan waren met de natuur. Het panorama vanaf het Seinpostduin was eigenlijk een statement. Mesdag pleitte indertijd in een brief aan de gemeente om dat duingebied te behouden.”

Ook wordt op de open dag verder vooruitgekeken naar tentoonstellingen, zoals de solo-expo van Betzy Akersloot-Berg (1850-1920) in het najaar. Deze Noorse kunstenaar was bevriend met de Mesdags, ze vestigde zich uiteindelijk op Vlieland. „We werken hiervoor nauw samen met Tromp’s Huys op het eiland. Daarnaast bereiden we een grote tentoonstelling voor van Sientje van Houten, volgend jaar. Zo’n overzicht van haar hoort natuurlijk in Museum Panorama Mesdag plaats te vinden.”

Minke Schat zal nog weleens vaker naar het Noorden afreizen. „Het Groninger Museum heeft een collectie Mesdags. Daarnaast heeft de stichting Gerrit van Houten en de Fraeylemaborg ook een bijzondere verzameling. Musea werken veel samen. De collegialiteit onderling is groot.”

Hoewel ze nu in het Westen woont, voelt Schat zich nog steeds noorderling. „Dat de Mesdags ook vanuit Groningen naar Den Haag gekomen zijn, en dat zelfs de vader, Klaas Mesdag, een Bolswarder was en dus net als ik uit Friesland kwam, vergroot ook mijn band met hen en met hun kunst.”

Open Huis Rijksmuseum Panorama Mesdag, Den Haag (Zeestraat 65), zaterdag 31 januari tussen 10 en 17 uur. Toegang gratis. Zie ook: panorama-mesdag.nl.